

NEW ECONOMY

Markéta Adamová¹, Nikola Židová², Růžena Krninská³

Abstract

The concept of New economy is really broad and covers rapidly changes. These changes are related to the processes of globalization and the deep uses of information and communication technologies in all sectors. Last decades different adjectives can be added to the term economy, they should highlight changes within economy - for example new, knowledge-based, innovative, digital. The aim of the paper is the review of New economy and finding out possible benefit from it. New economy can help with facing recession and create new jobs. To conclude scientists, businesses and nations will have to face many challenges within New economy - especially those related to energy security and the limited fossil fuels, to the impact of robotization and transformation into Industry 4.0, which will be associated with extensive digitalization in enterprises, but certainly also in the public sphere.

Keywords

New Economy, Knowledge-Based Economy, Innovation, Knowledge, Digital Economy

I. Úvod

Rychlost změn, které probíhaly mezi lety 1995 a 2005 až do současnosti byla obrovská, v dosavadní historii lidstva neprobíhaly změny nikdy tak rychle a neměly tak zásadní význam, ať už společenský či ekonomický. Lze říci, že právě aplikace počítačových a komunikačních technologií do oblastí života byla ke konci 20. století nabídkovým šokem. Tedy lze toto období chápat jako komunikační a počítačovou revoluci (Kislingerová, 2008). Světová ekonomika je svědkem zásadní strukturální změny, která je poháněna globalizací a revolucí v informačních a komunikačních technologiích (ICT), což vede k novému ekonomickému systému. Nový ekonomický systém lze charakterizovat tím, že se zvyšuje význam znalostí, růstem produktivity práce a zesílením konkurence a globalizace. Novější literatura vyvolala diskusi o interakci mezi prvky, vlivy a příležitostmi, které jsou vytvořeny v rámci nové ekonomiky pro rozvinuté i rozvojové země (Satti a Nour, 2015).

Současná ekonomika je určitým způsobem jiná, odlišná od těch vztahů, které jsme znali v předchozím století. Podle řady ekonomů to změnil právě **znalostní impuls a především i rozvoj informačních a komunikačních technologií**. Veselý (2004) k tomu dodává, že dnešní svět je naprosto odlišný a plný změn a z tohoto důvodu vznikla ve druhé polovině 20. st. nepřehledná řada teoretických konceptů v rámci ekonomie současné společnosti, mnoho z nich s předponou „post“ či „neo“, případně s přívlastkem nový či pozdní. Je velmi nepravděpodobné, že se vůbec podaří vytvořit termín, který by v několika slovech zachytil podstatné rysy dnešní společnosti.

I dle Kislingerové (2011) se v posledních letech objevila celá řada přídavných jmen, která se přiřazují pojmu ekonomika. Pravděpodobně se tak mají zdůraznit nastalé změny. Pojem „nová“ ekonomika je pouze jedním z možných spojení. Vedle přídavného jména „nová“ se ještě více používá spojení „znalostní ekonomika“. Začleňování konceptu znalostní ekonomiky do praktických politik během posledních dvou desetiletí vedlo k institucionalizaci pojmu v rámci hlavní vývojové agendy (Hvidt, 2015). Dle Vojtoviče (2015) významné změny v rámci ekonomické produkce, na trhu práce a v rámci zaměstnanosti vedou ke konsolidaci společnosti na konci 20. století a mohou nést označení jako například inovační ekonomika, znalostní ekonomika, internetová ekonomika, síťová ekonomika, digitální či nová ekonomika.

¹ University of South Bohemia, Faculty of Economics, Studentska 13, 37005 Ceske Budejovice, adamom01@ef.jcu.cz

² University of South Bohemia, Faculty of Economics, Studentska 13, 37005 Ceske Budejovice, zidovn00@ef.jcu.cz

³ University of South Bohemia, Faculty of Economics, Studentska 13, 37005 Ceske Budejovice, krninska@ef.jcu.cz

New Economy

Dnes se nový stav v souvislosti s diskontinuitními toky změn označuje především, jako ekonomika digitální v rámci níž jsou klíčovými tématy průmysl 4.0 a s ním související problematika robotizace nejen ve výrobě, ale i ve službách. Nová ekonomika byla popsána nějakým způsobem i v médiích jako tak zvaný věk internetu, revoluce informačních technologií, digitální ekonomika (Landefeld a Fraumeni, 2001). Dle Gluckmana (2018) je současná digitální revoluce nezastavitelná. Rychlost, rozsah a všudypřítomnost digitálních technologií je nezvratná. Stejně jako každá jiná změna technologií má výhody a výzvy. Podniky i státy se novými rysy a znaky ekonomiky budou muset vypořádat a ideálně je efektivně využít ke zvýšení své konkurenceschopnosti. Tedy nevnímat změny jako ohrožení, ale především příležitost.

Cíle příspěvku je analyzovat literaturu zabývající se problematikou nové ekonomiky a podívat se na její možné přínosy na národních úrovních. V rámci příspěvku budou prozkoumány české i zahraniční publikace, včetně výzkumů, které se touto problematikou zabývají.

II. Metodika

Nová ekonomika a znalostní ekonomika v tomto článku budou chápány jako velmi podobné systémy (Kislingerová, 2011; Vojtovič, 2015). Znalostní a nová ekonomika mají mnoho společného:

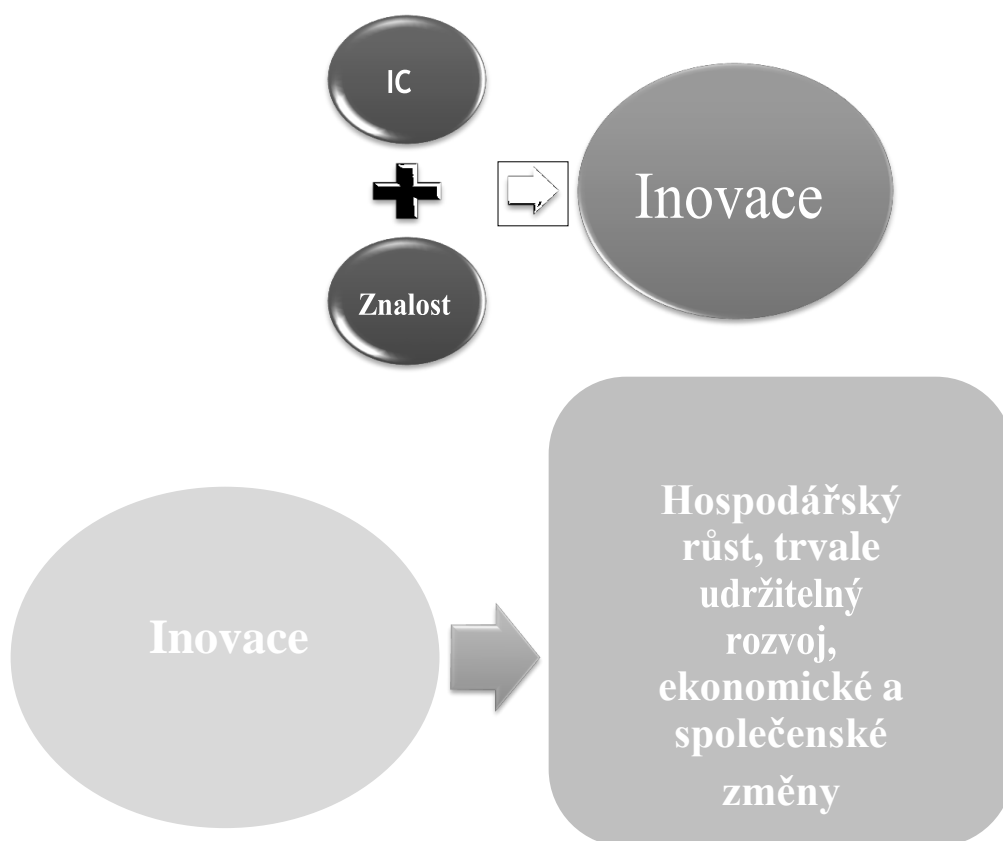
- Zkoumají obdobné procesy, avšak z různého úhlu pohledu.
- Důraz na vzdělání, znalosti a ICT (Kislingerová, 2011).

III. Nová ekonomika

Existuje celá řada definic, v nichž klíčovou roli hrají inovace a znalosti jako součást nezbytných zdrojů růstu a definují rysy tohoto paradigma. Nová ekonomika je ekonomikou znalostí a nápadů. Dokonce lze říci, že informace se stávají novým vstupním faktorem a tyto informace jsou užívány novým způsobem, než tomu bylo v industriální produkci. Kreativita se stává průmyslovým kapitálem a leží v srdci nové ekonomiky (Vojtovič, 2015). S tím souhlasí i Soukup a Hejduková (2008) a dodávají, že zatímco v minulosti byla velká část hospodářského růstu založena na zvyšování objemu kapitálu, práce a přírodních zdrojů, v nové ekonomice je růst založen na znalostech a inovacích. Také Drucker in Molnár (2009) říká, že znalosti jsou jediným smysluplným zdrojem. Tradiční výrobní faktory – země (tj. přírodní zdroje), práce a kapitál nezmizí, ale stanou se druhotnými. Mohou být získávány a to navíc snadno a mnohem efektivněji, jen pokud máme potřebné znalosti. Znalosti jsou tedy dnes mimo půdu, kapitál a práci jedním z výrobních faktorů. Schopnost je vytvářet a vstřebávat společně s jejich efektivním užitím je cesta k tvorbě inovací a udržení konkurenční výhody a dosažení ekonomického úspěchu (Strozek, 2014). Dynamická komparativní výhoda ilustruje, že to není jen přítomnost zdrojů, která je důležitá, ale i to, jak jsou tyto zdroje využity k vytvoření výstupů umožňujícím regionu být konkurenceschopný a přizpůsobit se a pokračovat i v budoucnu (Huggins, Luo a Thompson, 2013).

K zobrazení problematiky nové ekonomiky lze využít schéma nové ekonomiky dle Lelka (2009). Toto schéma (obr. 1) je prakticky nejjednodušším vyjádřením nové ekonomiky, není zde zachycena žádná dynamika a slouží převážně pro zdůraznění významu znalostí v nové ekonomice, na kterém se všichni její zastánci shodnou. V rámci nové ekonomiky však existuje celá řada modelů. Dle Leydesdorffa (2006) existuje i tak zvaný Triple Helix model, který definuje její hlavní instituce. Jsou jimi univerzity, průmysl a vlády. Dle Bennewortha (2016) je i nový Quadruple Helix model, jež přidává i občanskou společnost. Dle Dworaka in Strozek (2014) je schéma nové ekonomiky založené hlavně na výzkumu, nápadech, invenci, inovaci.

Obrázek 1 Schéma nové ekonomiky dle Leleka

Zdroj: Lelek, 2009

Nová ekonomika je o nových zdrojích konkurenční výhody, schopnosti inovovat, vytváření produktů a objevování nových trhů (Leadbeater a Demos, 1999). Nemá ovšem vliv jen na produkt a růst, ale například i na investování, export, obchodování (Landefeld a Fraumeni, 2001).

Tvorba znalostí, akumulace a intenzivnější tempo vědeckého a technického pokroku vždy byly jádrem hospodářského růstu. Schopnost vymýšlet, inovovat a vytvářet nové znalosti a nové nápady, které jsou pak buď obsažené ve strojích, produktech, procesech a organizacích, nebo jsou pouze kodifikované (plány a návody k obsluze) motivovaly úspěšný přenos technologií a lepší hospodářský rozvoj (Satti a Nour, 2015). Avšak technologie mohou být užity pro dobré i špatné účely. Bohužel i znalosti mohou být ignorovány, manipulovány, zneužity k osobním zájmům namísto veřejného zájmu (Nguyen, 2010).

IV. Nová vs. Znalostní ekonomika

Znalostní a nová ekonomika mají mnoho společného:

- Zkoumají obdobné procesy, avšak z různého úhlu pohledu.
- Důraz na vzdělání, znalosti a ICT (Kislingerová, 2011).

Znalostní ekonomika je historicky strašší kategorie než nová ekonomika a rozšíření tohoto pojmu je spojeno s Peterem Druckerem a jeho knihami (*The Effective Executive* a *The Age of Discountinuity*). Idea znalostní ekonomiky zdůrazňuje význam znalostí a technologických a informačních předpokladů pro rozvoj ekonomiky. Know – how je důležitější než VF (Kislingerová, 2011).

Lze říci, že znalostní ekonomika je založena na vytváření, distribuci a použití znalostí a věnování pozornosti průmyslu, který je založen na znalostech a investicích do znalostí. Tento druh investic jsou například náklady výzkumu a rozvoje vysokého školství. Jinými slovy, investování do znalostí

New Economy

znamená náklady na činnosti vedoucí k podpoře a získávání nových znalostí. Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC) definuje znalostní ekonomiku jako ekonomiku, kde produkce, distribuce a aplikace znalostí jsou hlavními hybnými faktory ekonomického růstu vytvářejícího bohatství a zaměstnanost ve všech odvětvích (Sun in Mortazavi a Bahrami, 2012).

Ekonomiky založené na produkci, distribuci a užití informací a znalostí jsou nazývány znalostními ekonomikami (Leydesdorff in Mortazavi a Bahrami, 2012). Znalostní ekonomika je tedy ekonomikou, ve které produkce a distribuce znalostí hrají důležitou roli ve vytváření bohatství, v takové ekonomice cílem není jen rozvíjení znalostí, ale také podpora efektivního užívání znalostí ve všech ekonomických činnostech (Tornataky, Waugaman a Gray in Mortazavi a Bahrami, 2012).

Základní konkurenční výhodou znalostní ekonomiky ve smyslu národního hospodářství se tak stává „inovační potenciál“, tedy schopnost ekonomického systému přicházet soustavně s takovými obměnami společenské kooperace, které přinášejí produkt lépe uplatnitelný na trhu, než je produkt ostatních zemí (podniků, společenství, regionů). Nová ekonomika naopak nemá jasně definovaný význam a tento pojem by měl být poněkud širší. Označuje stav kooperace spojený s vysokou mírou globalizace, přidané hodnoty a dalších atributů (Kislingerová, 2011).

Naopak dle Parcero a Ryana (2016) znalostní ekonomika má širší význam než jen špičkové technologie nebo nová ekonomika. A dokonce širší význam než často používaný termín informační společnost. Jejím základem jsou tvorba, šíření, a využití znalostí. Znalostní ekonomika je taková, ve které znalostem je záměrně přikládána větší důležitost, než kapitálu a pracovním prostředkům.

Prostředí znalostní ekonomiky by mělo být tím, co podporuje růst investic, protože inovace jako hlavní faktor udržení znalostní ekonomiky požadují investice do marketingu, nového vybavení a nástrojů, růstu a rozvoje produktů, které zlepšují produktivitu a ziskovost (Skyrme in Mortazavi a Bahrami, 2012).

I dle OECD ekonomika založená na znalostech je taková, u níž je produkce přímo založena na využití znalostí a informací a důraz je kladen především na inovace. Zaměstnanost v takové ekonomice je dána rostoucí poptávkou po vysoce kvalifikovaných a schopných pracovnících. Věda a technologie jsou významným ekonomickým činitelem (OECD, 1996).

Dnes je možné dokonce mluvit o posunu do nové formy znalostní ekonomiky – znalostní ekonomika 2.0 či také sociální znalostní ekonomika (Rutten a Boekema in Benneworth, 2016). Rozdíl mezi starou a novou znalostní ekonomikou spočívá hlavně v tvorbě a práci se znalostmi. Stará znalostní ekonomika pracovala s tím, že lidé se fyzicky setkávali k výměně znalostí a hledali způsoby jak měnit znalosti v inovace. V dnešní nové sociální znalostní ekonomice je využíváno příležitostí, které nabízejí sociální média k tomu, aby lidé mohli stavět znalosti ve virtuálních skupinách a aby tyto znalosti cirkulovaly v těchto skupinách, aniž by došlo k fyzickému kontaktu jejich členů (Benneworth, 2016).

V. Rysy nové ekonomiky

- Vyskytuje se zde vysoká přidaná hodnota, kterou přináší zboží a služby, jež úzce souvisí se vzděláním a znalostmi.
- Výrazné omezení zprostředkovatelů a jejich služeb.
- Komunikační a informační technologie omezily problém geografických vzdáleností.
- Zvýšil se prostor pro agilní firmy.
- Průmysl je silně závislý na znalostech, výzkumu a vývoji.
- Levná pracovní síla není výhodou.
- Vysoce specializovaná, flexibilní a kreativní pracovní síla má velký význam.
- Silný neinflační růst.
- Zlepšení produktivity.
- Stimulace zlepšení v oblasti ICT.

- Úspěch současných států v nové ekonomice může být stále více předurčen způsobem, jakým se jim daří prosazovat technologické inovace, vzdělávání a přechod všech organizací (veřejných i soukromých) směrem k novému a potřebným kompetencím.
- Je produkováno zavádění automatizace, užívání kybernetiky a počítačů v různých odvětvích, industrializace zemědělství, utváření vědy jako odnože výroby, modernizace způsobu transportu.
- Veřejné výzkumné laboratoře a ústavy vyššího vzdělávání vykonávají klíčové funkce v ekonomice založené na znalostech.
- Ekonomické aktivity spojené s produkcí a užitím informací a znalostí se staly motorem ekonomického růstu.
- Pro společnosti se stávají nehmotná aktiva jako je značka, know-how, intelektuální vlastnictví stále důležitějšími.
- Méně a méně ekonomických aktivit zahrnuje manipulaci fyzických komodit, stále více jich zahrnuje zpracování a analýzu informací, vytváření úsudků.
- Věda se zabývá novými odvětvími - jako jsou nanotechnologie a biotechnologie.
- Rostoucí sdílení toho co vyprodukujeme a zkonsumujeme je nemateriální (nehmotné): informace, úsudky, analýzy, služby, zábava, poradenství. Stále více spoléháme na IT, software a osobní dovednosti. Méně a méně toho, čeho si ceníme jako zákazníci či investoři, může být skladováno v přístavech, skladech a dáno na váhu.
- Aplikace znalostí se stává kritickou pro podniky, regiony i ekonomiky a rozvíjí a vytváří konkurenční výhodu. Nová ekonomika však není pouze produktem technologie a vědy, je také produktem otevřených liberálních trhů. Jedná se o ekonomiku taženou znalostmi.
- Role výroby byla snížena a dává prostor rostoucímu sektoru služeb, zejména v oblasti informačních a komunikačních technologií.
- Zvyšuje se význam vzdělání a celoživotního učení.
- Více investic do nehmotných aktiv.
- Země díky znalostem mohou nalézt účinnější způsoby výroby zboží a služeb a efektivněji je dodávat při nižších nákladech.
- Typická je spolupráce podniků a univerzit či výzkumných institucí (Edwards, Comisari a Johnson, 2002; Krisčiunas a Daugeliene, 2006; Kislingerová, 2011; Mortazavi a Bahrami, 2012; Mazilu a Ispas, 2011; Leadbeater a Demos, 1999; Parcero a Ryan, 2016; Satti a Nour, 2015).
- Benneworth (2016) říká, že v tomto století lidstvo čelí mnoha problémům – energetická bezpečnost, městská inkluze, lepší zdravotní péče a voda pro všechny, atd. Tyto problémy jsou multidisciplinární – tedy mají dimenzi sociální, technickou, vědeckou, atd. **Toto vše by, ale mohly pomoci překonat potřebné znalosti a dovednosti.**
- Jako omezení mohou být vnímány i problémy s měřením nové ekonomiky. A vůbec problém se znalostmi a informacemi jako takovými, s určováním jejich tržní hodnoty, s jejich přesnou kodifikací a jejich užíváním i případným zneužíváním, neboť lze s nimi nakládat pouze pro osobní prospěch jedince, manipulovat s nimi, atd.

V. Užívané ukazatele pro měření nové ekonomiky

Ekonomové pokračují s výzkumy základů ekonomického růstu. Tradiční produkční funkce je založena na práci, kapitálu, materiálech a energii, tedy znalosti a technologie jsou externími vlivy na produkci. Analytické přístupy se pokouší více rozvíjet myšlenku, že znalosti mohou být zahrnuty přímo do produkční funkce. Investování do znalostí může způsobit růst produkční kapacity ostatních výrobních faktorů, stejně tak jako je transformovat do nových produktů a procesů. Tudíž jsou znalosti klíčem k dlouhodobému ekonomickému růstu. Nejedná se však o zcela radikální převrat stávajícího paradigma, mnoho významných ekonomů již nějak s touto myšlenkou pracovalo (Adam Smith; Fridrich List; Schupmert s jeho myšlenkou inovací) (OECD, 1996).

New Economy

Ovšem začlenění znalostí a informací do standardních ekonomických produkčních funkcí není snadný úkol, protože tento faktor vzdoruje některým základním ekonomickým principům - jako například vzácnost (OECD, 1996). Znalosti by měly být chápány v širším kontextu a měly by být brány v potaz jejich 4 komponenty:

- a) systém vzdělání, výzkumu a jejich propagace;
- b) společnost s tradicemi, zvyky, kulturou a vzory chování;
- c) podnikové jednotky s jejich tržním potenciálem, rozvoj strategií, metod na užití znalostí;
- d) státní autority s jejich praktikovanou politikou (Strozek, 2014).

S nehmotnými aktivy, tedy i se znalostmi, je však problém, neboť jsou obtížně měřitelná. S nehmotnými aktivy je obtížné také obchodovat (Leadbeater a Demos, 1999). Významným znakem znalostní je také mimo jiné to, že nejsou jako jiné veřejné statky, kde jejich užitím, zastavíte ostatní, aby je také užívali. Ale co je na nich vzácné je schopnost jejich užití způsobem, který vytváří růst a ekonomický rozvoj (Mortazavi a Bahrami, 2012). I dle Krisčiunas a Daugeliene (2006) je znalosti těžké ohodnotit a ocenit.

Zjednodušeně lze říci, že u znalostí není stabilní formule („recept“) pro transformaci vstupů (například výdaje na výzkum a vývoj) ve výstupy znalostí, vstupy do vytváření znalostí je také velice obtížné mapovat, nedostatkem je i neexistence cenového systému, který by sloužil jako základ pro agregaci kusů, znalosti jsou svou podstatou jedinečné a mají mnoho dalších specifík (OECD, 1996). Dle Druckera znalosti nemají limity, lze je užít kdekoliv, kdykoliv, tedy boří hranice a vedou firmy (Strozek, 2014).

Existují tak zvané indexy nové ekonomiky. Dle Soukupa a Hejdukové (2008) nová ekonomika představuje mnohotvárný jev a je proto velice obtížné ji popsat pouze několika kvantitativními znaky. Proto instituce vytvářejí systémy ukazatelů, které mají tuto ekonomiku popsat. Jedním z nich je systém hodnocení Progressive Policy Institute Index (PPI), jinak také The State New Economy Index, který byl prvně publikován již v roce 1999, který zmiňuje i Kislingerová (2011). Další ukazatel je výsledkem evropského projektu NESIS - New Economic Information System. A dále pak systém Světové banky.

A) Systém NESIS

Tento systém je mnohem složitější než PPI index. Je zde 50 klíčových a řada pomocných ukazatelů, které jsou seskupeny do 6 modulů rozdělených do 4 pilířů:

- makroekonomická stabilita a udržitelnost,
- produktivita a konkurence,
- investice do lidí,
- sociální koheze (Soukup a Hejduková, 2008).

B) Systém PPI

Kategorie ukazatelů PPI:

- Práce vyžadující znalosti (např. podíl manažerů, odborníků a techniků na celkové pracovní síle).
- Globalizace (např. přímé zahraniční investice).
- Ekonomická dynamika (např. hodnota nově upisovaného kapitálu).
- Digitální ekonomika (např. podíl obyvatelstva s přístupem na internet).
- Kapacita technologických inovací (např. počet vědců a inženýrů na pracovní síle) (Soukup a Hejduková, 2008).

Zásadní rozdíl v ukazatelích je, že evropský systém (NESIS) přikládá větší váhu vlivu státu na rozvoj nové ekonomiky (Soukup a Hejduková, 2008).

C) Systém Světové banky

Pravděpodobně nejrozšířenější kvantifikace znalostní ekonomiky je tak zvaná Metodika posouzení znalostí vyvinutá Světovou bankou. Tato metodika je použita k vytvoření Indexu vědění, což je agregovaný index vyjadřující celkovou připravenost dané země nebo regionu vůči konkurenci ve znalostní ekonomice. Přesněji řečeno představuje kvantifikace z toho, co Světová banka vybrala jako čtyři pilíře znalostní ekonomiky:

- Ekonomický stimul a institucionální režim,
- Inovace a technologická adaptace,
- Vzdělávání a odborná příprava,
- Informační a komunikační technologie (ICT) (Hvidt, 2015).

V tomto indexu dopadlo nejlépe v roce 2012 Švédsko a Severní Amerika (Hvidt, 2015).

Sekundárně půjdou užít i kritéria, kterými se měří znalostní ekonomika jako například: Znalostní ekonomiku lze měřit kritérii uvedenými níže:

- výše investice do výzkumu a vývoje (VaV) a procentní podíl výdajů výzkumu a vývoje na celkových výdajích;
- část nákladů institucí V a V vyššího vzdělávání k HDP;
- náklady na inovace k celkovým obchodním nákladům;
- procento společností, které produkují technologické produkty;
- část exportu zboží s vysokou technologií k celkovému HDP a jeho podíl k celkovému exportu;
- počet technických a vědeckých prací publikovaných v prestižních publikacích;
- výše investic uskutečněných pro ICT zařízení;
- procento pracovních sil v oblasti ICT k celkovým pracovním silám (Mortazavi a Bahrami, 2012).

VI. Dopad a význam nové ekonomiky

Obecně platí, že top 10 států nové ekonomiky má několik věcí společných:

- vyskytují se zde high-tech firmy,
- vysoká koncentrace manažerů, profesionálů,
- mnoho obyvatel s vysokoškolským vzděláním, jež pracují ve „znalostní práci“ (práce, jež vyžaduje alespoň dvouletý stupeň vzdělání),
- jejich společnosti bývají více zaměřeny na světové trhy (export i přímé zahraniční investice),
- podniky jsou v čele IT revoluce,
- podniky mají dobrou inovační infrastrukturu,
- mnoho láká vysokou úroveň tuzemské i zahraniční imigranty – vysoce kvalifikované pracovníky hledající příležitosti a vysokou kvalitu života (Atkinson a Nager, 2014).

V dnešní ekonomice po velké recesi politici a vědci vidí jako nejlepší obranu proti vlně poklesu vzdělání, které je v kontextu nové ekonomiky spojeno s kreativitou, znalostmi a inovacemi (Davis a Rubin, 2016). Například ve výzkumu z roku 2014 v rámci USA vyšlo, že stát, který je na tom nejlépe (Massachusetts - stát, který se může pyšnit koncentrací softwaru, hardwaru a biotechnologických firem, které podporují prvotřídní univerzity jako je MIT a Harvard) zvládl období velké recese lépe, pokud jde o růst pracovních míst a růst příjmů na obyvatele (Atkinson a Nager, 2014). Inovace jsou generovány hlavně v urbanistických oblastech (Strozek, 2014).

Top státy nové ekonomiky bývají bohatší (existuje silná korelace mezi pořadím a celkovým příjmem na hlavu (Atkinson a Nager, 2014). Díky spolupráci univerzit, podniků a lokálních autorit (spolupráce podniků a univerzit je jedním z klíčových rysů a moderních trendů) se zvyšuje **regionální konkurenceschopnost** mající dopad na společnost zvyšujícími se standarty žití a blahobytu populace v tomto regionu (Chirodea, 2015).

New Economy

Například mezi lety 1995 a 2005 vyprodukovaly **sektory založené na znalostech 2 krát více nových pracovních míst v USA a dokonce 4 krát více v Evropě než ty sektory, které znalosti nevyžadují** (Parcerro a Ryan, 2016). Dle Davise a Rubina (2016) **koncentrace high-tech průmyslu přináší benefity spojené se zaměstnaností. Dle jiných autorů jako je Shapiro je tato koncentrace spojena s růstem, kvalitou příležitostí a vysokou úrovní vzdělání, jedná se pak o tzv. „smart“ města.** Nová ekonomika však nemá vždy jen pozitivní přínosy, ale i své slabiny, kterým je nutno čelit. Například požadavky na technické znalosti mohou mít negativní dopad na určité pracovní skupiny obyvatel, jako jsou například starší pracovníci. Další slabinou je, že pozitivní důsledky života a práce v nové ekonomice jsou nerovnoměrně rozděleny mezi pracovníky (Davis a Rubin, 2016).

Nejen, že je současná ekonomika odlišná, je odlišná i praxe hospodářského rozvoje. Významnou změnou byl zvýšený zájem o technologicky založený rozvoj různými národy a jejich vládami. Se vzestupem ICT se regiony po celém světě mohou nyní snadno a rychle učit se od sebe navzájem a také vybírat z politik a programů, ty nejlepší, které mohou uvést v praxi po jejich přizpůsobení místním podmínkám (Atkinson a Nager, 2014).

Různé druhy podpor a politik v rámci podpory nové ekonomiky:

1) Daňové pobídky k urychlení investic

Například:

- Rakousko - podniky mohou obdržet daňovou úlevu ve výši 6 % na náklady na vzdělávání a odborné přípravy svých pracovníků.
- Francie – umožňuje odepsat 50 % kapitálových investic pro budovy určené pro výzkum v prvním roce.
- U ostatních států se jedná především o zrychlené odpisy na stroje i počítačovou techniku.
- Další daňové pobídky se týkají například komercializace výzkumu a vývoje.

2) Provádění ekonomické analýzy pro rozvoj a strategii.

Hledání mezery a koordinace zdrojů podniků i univerzit směrem k dosažení leadershipu země či regionu převážně v technologických oblastech.

3) Finanční pobídky pro inovace

- Například ve Francii firmy na financování výzkumu ve vnitrostátní laboratoři a na univerzitách obdrží 60% kredit na každý investovaný dolar.
- Dánsko, Maďarsko, Japonsko, Norsko, Španělsko a Spojené království poskytují firmám velkorysejší daňové pobídky pro výzkum a vývoj ve spolupráci s výzkumnými institucemi.
- Patří sem i podpora inovací v malých a středních podnicích.

4) Reforma školství pro inovace

Mnoho zemí správně vnímá vzdělávací instituce jako klíčové v podpoře růstu založeného na inovacích.

Například rozpočty finských univerzit jsou založené na kvalitě a účinnosti, včetně kvality vědeckých mezinárodních publikací a schopnosti univerzity přilákat nové investice do výzkumu z podnikatelské sféry. Státy využívají fondy k poskytnutí silné pobídky pro univerzity, aby se staly motory národní inovace.

Dále sem patří zaměření se na reformy vzdělávacích systémů, aby země měly kvalifikovanou pracovní sílu. Vzdělávání a výcvik jsou základní součástí inovační strategie (například Finsko, Dánsko).

5) Větší spolupráce podniků a firem.

Například:

- Reforma doktorských studijních programů, aby byly relevantnější pro průmysl (Dánsko).

- Německé státy podporují zaměstnávání čerstvých absolventů doktorského studia v malých a středních podnicích a to dotací na 50 % nákladů firem na jejich zaměstnávání.

6) Podpora nových podniků

Zjednodušené postupy pro registraci podniků (Portugalsko), podnikatelské podpůrné sítě, workshopy pro začínající podnikatele, setkávání s investory (Atkinson a Nager, 2014).

VII. Závěr

V práci došlo ke shrnutí definic nové ekonomiky a různých pohledů na ni a dále byly nastíněny možnosti jejího měření včetně specifických systémů měření (indexů), které byly vytvořeny mezinárodními institucemi jako je například Světová banka, atd. Byla zde komparace znalostní a nové ekonomiky. Dále pak byly krátce nastíněny možné dopady a vhodné politiky a podpory.

Pojem nová ekonomika je opravdu široký a pokrývá celou řadu změn. Tyto změny souvisí s procesy globalizace a rostoucím využíváním informačních a komunikačních technologií ve všech odvětvích ekonomiky. Souhlasím s názorem, že není snadné novou ekonomiku přesně definovat, ale lze ji charakterizovat přes její znaky, na kterých se mnoho autorů shodne:

- souvisí s růstem a vyšší produktivitou;
- je založena na ICT a jejich rozvoji;
- jedná se o zcela diametrálně odlišné prostředí od předchozích etap;
- souvisí s diskontinuitním tokem a rychlostí změn;
- důraz je v ní kladen na vzdělání a znalosti a s tím související inovace;
- není snadné ji měřit a je třeba se zabývat definováním přesnějších ukazatelů;
- nelze s jistotou říci, že se jedná o zcela nové paradigma;
- znalostní a nová ekonomika jako pojmy mají mnoho společného a někteří je považují za synonyma;
- mění se požadavky na pracovníky.

Nová ekonomika má pořád řadu nedostatků v oblasti měření, sice existují různé systémy a indexy, avšak bylo by zajímavé v budoucnu je navzájem porovnat a verifikovat jejich reliabilitu.

Bylo prokázáno, že nejúspěšnější státy nové ekonomiky si vedou lépe v době recese, jsou zde hitech firmy, vysoce kvalifikovaní pracovníci a úzká míra spolupráce s prestižními univerzitami.

Dle zprávy OECD (2018) se česká ekonomika nachází ve stavu prosperity a růstu avšak *"pro zvýšení produktivity práce, udržení cenové konkurenceschopnosti a posun ekonomiky v hodnotových řetězcích vzhůru je nezbytné zlepšit odpovídající kvalifikační strukturu pracovní síly a zintenzivnění inovací"*. I v předchozí kapitole jsou zpracovány různé druhy politik a pobídek sloužící k podpoře pozitivních rysů nové ekonomiky, včetně posílení kvalifikované pracovní síly. V rámci České republiky je klíčové nastolit politiku spolupráce univerzit a soukromé sféry, která funguje především dnes v technické oblasti i na ostatní vědecké obory a podpořit investicemi a pobídkami přesun hitech podniků na naše území.

Závěrem lze říci, že jak vědce, podniky i národy čeká v rámci nové ekonomiky ještě mnoho výzev, překážek (souvisejících obzvláště s energetickou bezpečností a omezenou zásobou fosilních paliv) ale určitě i mnoho příležitostí a to včetně vlivu robotizace a transformace na Průmysl 4.0, který bude spojen s rozsáhlou digitalizací v podnicích, ale zcela jistě i ve státní sféře.

Poděkování/Financování

Článek vznikl za podpory Grantové agentury Jihočeské univerzity - GAJU 099/2018/S - Stress management v MSP.

Literatura

- Atkinson, R. D. a Nager, A. B. (2014). *THE 2014 STATE NEW ECONOMY INDEX: Benchmarking Economic Transformation in the States Information*. Washington: Technology and Innovation Foundation. Dostupné z: <http://www2.itif.org/2014-state-new-economy-index.pdf> (17. 4. 2015).
- Benneworth, P. (2016). *Strategies for the New economy*. Available: <http://doc.utwente.nl/100138/1/benneworth%20ARC%20SEM%202016.pdf> (17. 5. 2017).
- Gluckman, P. (2018). The digital economy and society: a preliminary commentary. *Policy Quarterly*, 14(1), 3- 9.
- Davis, D. J. a Rubin, B. A. (2016). Displacement in new economy labor markets: Post- displacement wage loss in high tech versus low tech cities. *Social Science Research*, 60(11), 29-44.
- Edwards, R., Comisari, P. a Johnson, T. (2002). Beyond 1993: The System of National Accounts and the New Economy. In *IAOS Conference on the New Economy*. Londýn. Dostupné z: www.oecd.org/std/na/1958139.doc (17. 5. 2017).
- Huggins, R., Luo, S. a Thompson, P. (2013). The Competitiveness Of China's Leading Regions: Benchmarking Their Knowledge-Based Economies. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 105(3), 241-267.
- Hvidt, M. (2015). The State and the Knowledge Economy in the Gulf: Structural and Motivational Challenges. *The muslim world*, 105, 24-45.
- Chirodea, F. (2015). The role of Universities from the North-Western Romania in the development of Regional knowledge-Based Economies. *Annals of University of Oradea International Relations and European Studies Series*, 2015 (19), 167-181.
- Kislingarová, E. (2008). Nová doba nové ekonomiky. *Ekonomika a management*. 2(3), 1-2.
- Kislingarová, E. (2011). *Nová ekonomika: nové příležitosti?* Praha: C. H. Beck.
- Krisčiunas, K. a Daugeliene, R. (2006). The Assesment Models of Knowledge-Based Economy Penetration. *Engineering Economics*, 5(50), 36-46.
- Landefeld, J. S. a Fraumeni, B. M. (2001). Measuring the new economy. *Survey of current business*, 81(3), 23-40.
- Leadbeater, Ch. a Demos, L. (1999). New measures for the new economy. In *International Symposium: Measuring and Reporting Intellectual Capital: Experience, Issues, and Prospects*. Amsterdam.
- Lelek, T. (2009). Dynamický model nové ekonomiky. *Scientific papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics and Administration*. 142-147. Dostupné z: <https://dk.upce.cz/handle/10195/35640?show=full> (20. 6. 2018).
- Leydesdorff, L. (2006). The Knowledge-Based Economy and the Triple Helix Model. In *Annual Review of Information Science and Technology*, 367-417.
- Mazilu, M. a Ispas, R. (2011). The New Economy and the Economy of Tourism. *Annals of the University of Petroşani, Economics*, 11(2), 185-192.
- Molnár, Z. (2009). *Competitive intelligence*. Praha: Oeconomica.
- Mortazavi, S. H. a Bahrami, M. (2012). Integrated Approach to Entrepreneurship– Knowledge based Economy: A Conceptual Model. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 41: 281-287.
- Nguyen, T. T. (2010). *Knowledge economy and sustainable economic development: a critical review*. Berlin: Walter de Gruyter Gmbll.

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT (OECD). (1996). *The Knowledge- Based Economy*. Francie: Head of Publications Service. Dostupné z: <https://www.oecd.org/sti/sci-tech/1913021.pdf> (20. 6. 2018).

OECD (2018). Hospodářské přehledy OECD Česká republika. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/aktuality/2018/oecd-zverejnilo-hospodarsky-prehled-cr-2-32426> (1. 8. 2018).

Parceró, O. J. a Ryan, J. Ch. (2016). Becoming a Knowledge Economy: the Case of Qatar, UAE, and 17 Benchmark Countries. *Journal Knowledge Economy*, Springer Science.

Satti, S. a Nour, O. M. (2015). Overview of Knowledge Economy in the Arab Region. *Journal Knowledge Economy*, 6(2015), 870-904.

Soukup, J. a Hejduková, D. (2008). *Index nové ekonomiky v ČR*. In KRAUSE, J. (ed.). *Nová teorie ekonomiky a managementu organizací*. Svět v pohybu. Praha: Oeconomica.

Strozek, P. (2014). A Spatial Analysis of the Knowledge-Based Economy in Poland. *Comparative Economic Research*, 17(4), 221-263.

Veselý, A. (2004). Společnost vědění jako teoretický koncept. In: *Sociologický časopis*, 40(4), 433-446.

Vojtovič, S. (2015). Creative Industry as a Sector of the New Economy. *Scientific journal «Economics and Finance»*

.